

הפותרת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי ו' אדר ב' תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין קו.

דף היומי בהלכה: מסעיף ו' עד סעיף ח'.

מוסר: דבר בעיתו פרק ד' מ"והנמשל מובן מאליו" עד "וכל זה".

קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'

הדף היומי בהלכה

היכן מעמידים את 'הלחי' להתרת הטלטול ב'מבוי'?

בתוך שלושה טפחים למחיצה הסמוכה אליו. והפוסקים כתבו טעמים שונים לדעה זו: א. מרווח של שלושה טפחים, יכולים בעלי חיים להיכנס דרכו אל המבוי, וממילא אין הלחי יכול להחשב כמחיצה. ב. לחי משמש כ'היָקֵר' לכך שאסור לטלטל מרשות הרבים למבוי, או שהוא עצמו אינו משמש כהיכר אך טעון היכר כזה; והחיבור למחיצה הסמוכה נחשב כהיכר. ג. האפשרות להחשיב לחי כמחיצה, היא רק בכפוף לחיבורו למחיצות 'גמורות'. ויש להחמיר כדעה זו.

[שו"ע שסג, ו, משנ"ב כב, ושעה"צ יג; ביאורים ומוספים דרשו, 20]

כפי שלמדנו, 'מבוי' המוקף במחיצות משלושה צדדים - ניתן להתיר את הטלטול בתוכו על ידי העמדת 'לחי' בחלל הפירצה שבצד הרביעי. ונחלקו הפוסקים: יש אומרים שניתן להעמיד את הלחי אף במרכז הפירצה; ובלבד שלא יוצר מצב שבו חלקי הפירצה שמשני צידיו 'יבטלוהו', דהיינו, כשרוחב כל אחד מחלקי הפירצה אינו פחות מרוחב הלחי, ואחד מהם רחב ממנו. ואם העמידוהו בתוך שלושה טפחים למחיצה הסמוכה אליו - הלחי כשר אף במצב הנ"ל, מדין 'לבוד'. ברם, לדעת פוסקים רבים, בכל מקרה אין להעמיד לחי אלא

הדף היומי בהלכה

היכן מעמידים 'צורת הפתח' להתרת הטלטול ב'מבוי'?

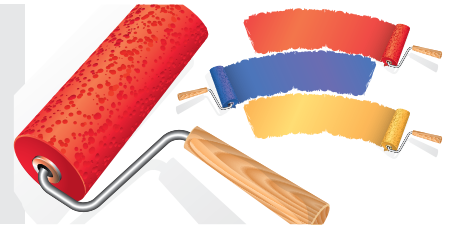

אולם, יש אומרים שאין חילוק בין צורת הפתח ללחי, כיון שלדעתם טעם החומרא בלחי הוא משום שבעלי חיים יכולים לחדור דרך הפירצה שבין הלחי למחיצה הסמוכה לו, וטעם זה פוסל גם צורת הפתח. וראוי להחמיר כדעה זו. ואם כל אחת מהמזוזות רחבה יותר מהפרוץ שבינה למחיצה הסמוכה - צורת הפתח כשרה לכל הדעות, כיון שהיא נחשבת כעומד, ואם כן, העומד מרובה על הפרוץ, ונחשב הפרוץ כעומד, וממילא צורת הפתח מחוברת למחיצות הסמוכות לה.

[משנ"ב שסג, כג, וראה שעה"צ טז; ביאורים ומוספים דרשו, 20-23, וראה שם, 24]

בהמשך לאמור: ב'צורת הפתח' - לדעת פוסקים רבים, אין צורך להעמידה בתוך שלושה טפחים למחיצה הסמוכה לה, אף אם נחמיר כן ב'לחי'; מפני שלדעתם טעם החומרא בלחי הוא משום הצורך ב'היָקֵר', או שאינו נחשב כמחיצה לעצמו, כמבואר לעיל, ואילו צורת הפתח אינה צורכת היכר, וכן נחשבת כמחיצה לעצמה. ויש המוסיפים, שאף אם הפרוץ משני צידיה של צורת הפתח שווה לרוחבה, ובצד אחד מרובה ממנה - אינו מבטל את צורת הפתח, (בניגוד לדין הלחי, כנ"ל).

האם ניתן לעשות 'לחי' משיכבת סיד בלבד?

הסיד על ידי התחככות של בעלי חיים בו, באופן שיפסל. והשולחן ערוך לא הזכיר היתר זה, אם משום שמצוי שבעלי חיים מוחקים את הסיד; ואם משום שיתכן כי דבר שאינו עומד מצד עצמו, אינו כשר ללחי.

ובליטות היוצאות מהמחיצה הסמוכה לצד הרביעי של ה'מבוי', לכיוון הצד הרביעי, וביניהן, וכן בין הבליטה התחתונה לקרקע, ישנם מרווחים של פחות משלושה טפחים - כשרות לשמש כלחי; ויש שמצדד שבליטות כאלו אינן כשרות ל'מזוזות' של צורת הפתח; ויש שמקל בדבר.

[שו"ע ססג, ז, ומשנ"ב כד, כו, כז רכח; ביאורים ומוספים דרשו, 27-25]

'לחי', יש להעמידו באופן שלא ינוע ברוח, אך אין צורך לעשותו מחומר חזק, וניתן אף להרכיבו מפיסות עץ מודבקות, וכדומה.

ולדעת הרמ"א, ניתן לעשות לחי אף על ידי מריחת שיכבת סיד עבה על גבי קיר המחיצה הסמוכה לפירצה. וכן 'מזוזות' של 'צורת הפתח', ניתן לעשותן באופן זה (ולמרות שעליהן להיות חזקות בכדי להחזיק דלת כלשהי, חוזק הקיר שהן דבוקות אליו 'מצטרף' לענין זה).

ואין הסיד כשר אלא כשיש ממשות בעוביו, לפחות כחוט וכדומה, אבל מראה סיד לבד צביעה ב'גיר', וכדומה - אינם נחשבים ללחי או למזוזת הפתח. וכמו כן, יש להקפיד שלא ימחה

על דא ועל הא

בבנין התגוררה אשה זקנה שהפיצוצים הללו הרעידו את ליבה. היא ביקשה והתחננה מבעל הבית שהוא שיפסיק למכור את חומרי הנפץ, אבל הוא לא שעה לתחינותיה...

קללת הדינמיט: מעשה נורא שהגיע לשולחנו של הגר"י זילברשטיין שליט"א בימים אלו

והמשיך במעלליו. יום אחד, כאשר נשמע בבנין פיצוץ עז כתוצאה מהפעלתו של אחד הדינמיטים, קמה הזקנה ההיא וקיללה את המשפחה! ומאז לא פוסקות הצרות שם.

"ואם תאמר, מה אשמים בניו של האב ההוא; 'אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה'? לצערנו, יש מקרים שלא קוראים את הפסוק ההוא עם סימן שאלה אחריו, אלא עם סימן קריאה. 'אבות אכלו בוסר, ושיני בנים תקהינה!' וכמו שאומרת הגמרא (יומא, דף פ"ז עמוד א') 'אוי להם לרשעים, לא דיין שמחייבין עצמן, אלא שמחייבין לבניהם ולבני בניהם עד סוף כל הדורות!'

"כשסיפרנו את הדבר לגיסי מרן הגר"ח קניבסקי, ציטט בפנינו מדרש המוכיח כמה גדול כוחה של קללה. מצאנו במדרש משלי (פרשה ט'): 'ועוד מעשה היה בימי רבן גמליאל הזקן, שהיו מסובין אצלו, והיה טבי עבדו עומד ומשמשו. אמר רבי אלעזר בן עזריה, אי לך כנען שחייבת בין צדיקים בין רשעים. בדין הוא שיהא טבי יושב ואני משמשו, עכ"ל. רבי אלעזר בן עזריה, מגדולי הדורות, אמר שגדול כוח תורתו של טבי, עד כדי כך שבדין היה שטבי יישב, והוא רבי אלעזר בן עזריה יעמוד לפניו, וישמשו, אבל - בגלל הקללה שהתקלל כנען לפני הרבה דורות, אי אפשר לסמוך את טבי.

"אמרנו לבני המשפחה ההיא שיש לעשות כל מאמץ על מנת להביא מנין על קברה של הזקנה ולבקש ממנה מחילה, ורק אז

נראה שמשנה לשנה הולכות ומתמעטות ב"ה התופעות שהיו מסימני ההיכר של הימים שלפני פורים - קולות הנפץ המבעיתים של הדינמיט ושאר חומרי המשחית למיניהם. האכיפה המחמירה בשנים האחרונות, לצד השפעת ההורים והמחנכים וההסברה המקיפה בנושא, תרמו לצמצום התופעה, אם כי עדיין לא הביאו למיגורה.

הגר"י זילברשטיין שליט"א עורר לאחרונה בדברים נוקבים וחוצבים על ענין זה, וכך סיפר:

"מעשה נורא הגיע אלינו באלה הימים, ממשפחה שהציעו לה בחור מצוין, מתמיד וירא שמים, שיצא לו שם טוב משמן טוב. הבעיה היתה שלבחור זה יש כמה אחים שהתחננו כבר, ואצל כולם התגלעו צרות מצרות שונות, שלא ניתן אפילו להעלות על הכתב. באו בני משפחת הבת ושאלו האם לגשת בכלל להצעה, או שמא יש לחשוש מהצרות הללו, שכן גם מי שלא נחון בעיני בשר יכול היה לראות שמדובר בקללה הרובצת על המשפחה ההיא.

"ומה התברר? אביו של הבחור היה אחד המפיצים הגדולים של כל סוגי כלי המשחית של הפורים - הקפצונים והדינמיט. בבנין שבו התגורר, היתה אשה זקנה, שהפיצוצים הללו הרעידו את ליבה וגרמו לה לחרדות מרובות. היא ביקשה והתחננה מבעל הבית ההוא שיפסיק למכור את הדינמיט, אבל הוא לא שעה לתחינותיה

שנה, שהיה שריפה גדולה ונשרפו כל בתי העיר ולא נשאר כי אם בית אחד, וזה היה מחמת שבחנותנו של גוי אחד מאילי הארץ הטילו מאלו הניירות כרוכות וקשורות מאבק שריפה עולים ויורדים הנקראים פיגיקס, ונפל אחד מהם על בית אחד, ועל ידי זה היה השריפה בכל העיר. וגם מאלו החומרים האחרים שלכאורה לא מסוכנים, הווה עובדא שזרקו בארץ וחזר ועלה לעיני בני אדם היושבים שם וכמעט שהיו ניסמים עיניהם. ועוד אירע שנדלק המצנפת והכובע של אשה אחת וכפסע היה בינה ובין המוות.

”לכן, מסיים הגר”ח פלאגי, 'חוקה חקקתי, גזירה גזרתי, שבשום עת וזמן לא יוכלו להטיל מאלו הדברים, וגם גזרתי לכל בעלי החנויות שלא יוכלו למכור מאלו הדברים'.

”הרבה הרבה שנים לפני שהתפוצצו החומרים הללו ברחובותינו כבר אסרו רבני העיר איזמיר את השימוש בדינמיט 'שלא יוכלו להשתמש בהם בשום עת וזמן', וגם על בעלי החנויות הוטל איסור חמור בענין. ומסיים שם: 'ולשומעים יונעם, ויזכו לראות בנים ובני בנים עוסקים בחוקי חורב שניתנו בקולות וברקים'.

”אנחנו קוראים את דבריו של הגר”ח פלאגי” - מסיים הגר”י זילברשטיין את דבריו - ”ונדהמים לראות עד כמה הם אקטואליים גם לימינו!”

(הדברים הובאו בגיליון 'קול ברמה' - בטאונה של רמת אלחנן, אדר ב' תשע”ט)

אפשר יהיה לגשת לשידוך, אבל כל עוד לא יעשו זאת יש לחשוש מהקללה. כמו כן הצענו להם לערוך 'תיקון קללה' עם הנוסח המיוחד המצוי בסידוריהם של גדולי הספרדים.

”על כל פנים למדנו מכאן את גודל העוון של אותם נערים פוחזים המבעירים את הדינמיט ברחובות הערים בימים שלפני חג הפורים. החשיבות העיקרית בדברים הנ”ל היא להוכיח איזה אסונות נוראיים עלולים חלילה להתרחש כתוצאה משימוש בחומר הנפץ של הילדים בפורים. כיום כאשר סמוך לבתים יש בלוני גז ופריטים נוספים העלולים להידלק ולבעור תוך חלקיקי שניות, הדבר חמור שבעתיים ושבע שבעתיים.

”באיזמיר כבר לא משתמשים היהודים בדינמיט מזה למעלה ממאה וחמישים שנה, אבל ספק גדול אם גם הוותיקים שבין ותיקי הקהילה ההיא יודעים את הסיבה ואת המקור לכך. וכך כותב הגר”ח פלאגי זצ”ל: '...כי קנה השריפה הם כלי מוות ומביאים דאגה וצער דגופא, ולפעמים באים לידי קטטה על ידי קנה שריפה, אפילו לא יהיה בתוכו דבר הממית, שהוא נקרא בלע”ז שאשימה וקרוש’ס (ובלשוננו: דינמיט). ולמרות שאין הוא ממית, עם כל זה בקול הברה לבד כשהוא שולחו בפתע פתאום מביא רעדה וחלחלה על האדם ומתפחד.

”וכן אירע בעירנו איזמיר יגן עליה אלוקים, זה קרוב למאה

עניינא דיומא - פורים

כל המקורות וכל המנהגים: למה ולמה מתחפשים בפורים?

עשרות זאטוטים, צוהלים בינות לגורילות וליצנים, כבאים ורופאים. מהו המקור למנהג העליז והססגוני

מהיכן נטל אבא את הרעיונות הללו? הבה ונתחיל מההתחלה. מדוע מתחפשים בפורים?
ה”כנסת הגדולה” (וה”אליה רבה” מצטט את דבריו) מסביר טעם למנהג התחפושות כזכר למרדכי היהודי שיצא בלבוש מלכות. ה”כנסת הגדולה” מסביר שזהו הטעם למנהגנו, שאנו משנים את מלבושינו ולובשים בגדים חשובים, ולפי טעם זה יתכן שישנו ענין להתחפש בבגדי מלכים הדורים ויפים ולא בבגדי סחבות ובגדים עלובים, שהרי העניין הוא לזכור את מרדכי היהודי שיצא בבגדי מלכות. טעם נוסף הביא ה”כנסת הגדולה”, שאנו מתחפשים כמו המלכה ושתי, שהמדרש אומר שהיא לא רצתה לבוא למלך אחשוורוש בגלל שצמח לה זנב. אם נתחפש לבעלי חיים עטויי זנב, נוכל להזכר טוב יותר בטעם זה.
בספר ”אוצר כל מנהגי ישורון”, כתב שהטעם למנהג התחפושות הוא כדי להראות שכל מה שישראל חוטאים ונדמים

הרה”ג שמואל ברוך גנוט שליט”א

השנה יצא אבא עם הילדים לרכוש תחפושות. אמא שהתה בבית ההחלמה, לאחר לידתו של שימי הקטן, בשעה טובה ומוצלחת, וההורים החליטו שאין בכוחה של אמא להכין תחפושות ביתיות, והפעם, שלא כרגיל, יצאו אבא והילדים לקנות תחפושות ססגוניות בחנות הקרובה.

בחנות קיפצו עשרות זאטוטים, צוהלים בינות לגורילות וליצנים, כבאים ורופאים. מושי התלבט בין תחפושת של מוקיון עם צרור בלוני לבין המלך אחשוורוש. יענקי, לעומתו, לא ידע האם כדאי להתחפש לטלפון או לאריה עם רעמת שיער וזנב ארוך, ואבא הרהר בקול: ”אם נעקוב אחר טעמי מנהג ישראל להתחפש בפורים, אולי עדיף להתחפש למלך מאשר למוקיון, ואולי גם עדיף להתחפש לאריה עם זנב, מאשר לטלפון או לכל תחפושת אחרת...”

ובהמשך לבש מרדכי הצדיק בגדי מלכות מפוארים.
ה"בני יששכר" מביא טעם נוסף למנהג, בשם מהר"ם חאגיז,
על שם שדרשו חז"ל (חולין קלט, ב): אסתר מן התורה, מניין?
שנאמר "ואנכי הסתר אסתיר". מכאן רמז להסתרת הפנים
בתחפושת ביום אסתר.

טעם נוסף ומעניין מובא ב"ספר התודעה". לדבריו, שנאת
עמלק לישראל באה לו מאבי אביו - עשיו, ששנא את יעקב על
אשר לבש את בגדיו ונכנס לקבל את הברכות. עכשיו, שוב אנו
מתחפשים בבגדיו, ומראים שלא היה זה חטא, אלא ראויים אנו
לרשת את נחלתו של עשיו, ואפילו אם יהיה יעקב לבוש בבגדי
עשיו, אמר יצחק אבינו ש"גם ברוך יהיה". הוא מביא שבתולדות
העמים והלשונות, ישראל ועמלק הם שני קצוות רחוקים זה מזה,
ולפיכך הם מתדמים זה לזה, זה - ברשעתו, וזה - בצדקתו. מידתו
של עשו (ושל עמלק בן בנו) שהוא מתחפש בבגדים לא לו, לובש
בגדי חמודות, מראה את עצמו צדיק ומדבר חלקלקות - ואינו
אלא רשע גמור ומרמות ותוך תחת לשונו. וכן נאמר בעשו הרשע
"כי ציד בפיו", שפיו ולבו לא היו שוין. אותה מידה, בהיפוכה
הגמור, אנחנו מוצאים בצדיקי ישראל, שאין פיהם וליבם שווה;
שכן דוד המלך נראה כאילו חוטא - ובאמת היה חסיד גדול. זו
היתה גם מידתו של יעקב אבינו, שהיתה צדקותו מכוסה מעין כל
חי, ואפילו יצחק אביו לא הכירו, עד שגילתה רבקה מטמוניותיו
של יעקב, והסבה את הברכות לבעליהן, ליעקב, שהוא ראוי להן.
ועוד טעמים נוספים, שכתב הגר"צ פלמן זצ"ל, לפי שהנס
היה מלובש בדרך הטבע, על כן מכסים את הפנים שלא יראו
בגלוי. המאורעות הרבים המסופרים במגילה, שנמשכו כשתים
עשרה שנה, היו טבעיים לכאורה, אך רק בסיומם התברר שהיתה
בהם יד מכוונת, ידו הנטויה של אבא שבשמים, שהביאה לעמנו
את הנס הגדול. ועוד פנינה: מצינו בדברי הימים, שבני עמלק שינו
את מלבושיהם ובאו להילחם בישראל במדבר, וכן עשו העמלקים
בימי יהושפט.

הפוסקים מסבירים שמתחפשים בפורים בגלל העניים
המתביישים לבקש צדקה בגלוי, וכשיתחפשו ולא יכירו, יוכלו
לבקש ולקבל צדקה. ולסיום, הטעם הפשוט ביותר, המובא
בספרים לא מעטים: מדוע מתחפשים? מפני שהתחפושות
מוסיפות דיצה וחדוה, והרבה שמחת פורים מתוקה...

לאומות העולם, אינו אלא לפנים, כדבר חיצוני ולא פנימי כלל
וכלל. וכשם שאלה מחופשים לנכרים, אינם אלא יראים ושלמים
עם ד', כך ישראל שבאותו הדור היו שלמים עם ד' בלבם, ולא
השתחוו לצלם של נבוכדנאצר אלא כלפי חוץ, כתחפושת בלבד.
המקור לרעיון נפלא זה נמצא כבר בגמרא. וכך אמרו חכמים
(מגילה יב, א): "שאלו תלמידיו את רשב"י: מפני מה נתחייבו
שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כלייה? אמר להם: אמרו אתם.
אמרו לו: מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע. אמר להם: אם כן
שבשושן ייהרגו; שבכל העולם כולו אל ייהרגו; אמרו לו: אמור
אתה. אמר להם: מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו: וכי משוא פנים
יש בדבר? אמר להם: הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא
עשה עמהם אלא לפני". יתכן שמסיבה זו מביא הרמ"א שהמנהג
היה ללבוש בפורים "פרצופים". כי דוקא במסכות אנו מסתירים
את פנינו ומוכיחים שאנחנו בעצם טובים מבפנים.

ה"מחצית השקל" כתב שאנו מתחפשים לזכר פחד היהודים
שנפל על הגויים בזמן מרדכי, ובגללו היו "עמי הארץ מתייהדים".
האם זהו מקור הטעם לאלו שהתחפשו במרוצת הדורות לדמויות
של גויים? אולי.

בשו"ת "כנסת יחזקאל" מסביר את מנהג התחפושות בכך
שעל חלק מהאישים הנזכרים במגילה היתה פרושה מעין מסכה
המכסה את פרצופם האמיתי. אחשוורוש אמר להביא את ושת
המלכה בכתר מלכות להראות בפני העמים והשרים את יופיה, ואז
בא המלאך גבריאל ועשה לה זנב (מגילה יב, ב), הסווה וכיסה את
המראה שלה כדי שלא תוכל לבוא ולהיראות בפני אורחי המלך.
גם אסתר המלכה אינה מגדת עמה ומולדתה, וכאילו שמה מסווה
על פניה, שלא יכירנה איש ולא יידע מהו מוצאה. הסתר זה גרם
שכולם לא ידעו שהיא יהודיה, ולכל אחד ואחד נדמתה לו כאילו
היא מאומתו (מגילה ז, א). והנה עוד תחפושות במגילה, שהביא
ה"כנסת יחזקאל": כשאחשוורוש קם בחמתו ממשחה היין אל
גינת הביתן נאמר בגמרא שבאו מלאכי השרת, התחפשו לאנשים
והחלו לקצוץ את האילנות, והסבירו לאחשוורוש שהדבר נעשה
בפקודת המן. גם אליהו הנביא הזכור לטוב התחפש לחרבונא -
מסריסי המלך, ואמר לאחשוורוש בשעת כעסו על המן: "גם הנה
העץ אשר עשה המן למרדכי אשר דבר טוב על המלך", כמובא
בפרקי דרבי אליעזר (פרק נ'). גם מרדכי החליף את תלבושותיו
במגילה, בתחילה: "ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר",

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

העסקנים ישבו דאוגים במשרד שהוקם בשטח הבניה: מנין ישיגו את הסכום שעליהם לשלם למחרת לקבלנים? לפתע נכנס אדם בלתי מזוהר שלא נראה כיהודי. "מה בונים כאן?" - שאל

מכלי ראשון: מעשה פלאי שאירע בעת בניית תלמוד תורה באמסטרדם

כמה דקות לאחר שיצא ראו העסקנים שהאורח הבלתי מזוהר, שכח על השלחן איזו שקית. הם רצו אחריו להשיב את האבדה, ולא מצאוהו. כשחזרו למשרד פתחו את השקית ומצאו בה בדיוק את הסכום שהם צריכים לשלם מחר לקבלן לצורך המשך הבניה. לא פרוטה אחת פחות. עדיין חיים איתנו היום כמה עדים שהשתתפו בעסק הבניה באמסטרדם, היכולים להעיד על מעשה זה.

הקב"ה מראה לנו: "לי הכסף ולי הזהב נאום ה'". לא היה מי שיתרום בנדבת הלב, מאידך היתה נדבת הלב של העסקנים בקודש במסירות נפש; וכיון שהיתה להם נדבת הלב, והיה חסר מי שיתן - שלח הקב"ה את שלוחו ו'שכח' שם את הסכום הזה. ובאמת כל מנהל מוסד יכול לספר סיפורים כגון דא. יתכן שכדאי להיות מנהל מוסד רק כדי לזכות לראות פני אליהו הנביא בהקיץ מדי חודש בחדשו... אך באמת כל יהודי בעל משפחה הוא גם מנהל מוסד... וכ"ש כשמתחיל להשיא את הילדים, יוכל כל אחד ואחד להעיד אילו חסדים גלויים הקב"ה עושה עם כל אחד ואחד.

(הובא בגיליון 'אגעדאנק' פקודי תשע"ט)

סיפר הגרמ"י רייזמן שליט"א: רבי יצחק לברון מאנטוורפן - אשדוד סיפר לי מעשה ששמע לפני כמה שנים מהרה"ח רבי יעקב פרידריך שליט"א [מזקני חסידי חב"ד ומתלמידי החכמים הגדולים באנטווערפן]: בזמנו הוא היה שליח לבנות תלמוד תורה על טהרת הקודש בעיר אמסטרדם, ובני הישוב התנגדו מאד והערימו כמה וכמה מניעות, אך הם התגברו על כל המניעות והתחילו לבנות בנין לת"ת.

בתחילה נכנסו לעסק הבנין בכל הכוחות, וב"ה התחילו הקבלנים להכין תשתית לצורך הבניה. והנה באחד הימים הוצרכו לשלם לקבלנים סכום גדול מאד, וע"פ תנאי החוזה, אם לא היו משלמים את הסכום באותו יום, היתה מופרת כל תכנית הבניה. יום לפני כן ישבו העסקנים במשרד שהוקם בשטח הבניה, ודאגתם בלבם ובפיהם - מאין יבא עזרם לשלם סכום כזה ביום המחרת, כדי שלא תרד ח"ו כל יגיעתם לטמיון.

תוך כדי דיבורם נכנס אדם בלתי מזוהר למשרד, לא תואר יהודי לו, ושואל אותם: "מה בונים כאן?" העסקנים תמיהו על שאלתו והשיבו לו בקרירות שבונים כאן בנין לתלמוד תורה לילדים יהודיים. הוא התעניין עוד, והם הראו לו את תוכנית הבנין. לאחר כמה רגעים אמר להם: "תודה שהתייחסתם אלי", ויצא לדרכו.

הוציא הגוי סכין גדולה והזהירו, שאם לא יאכל וישתה מבשרו ויינו - יהרגהו. בלית ברירה אכל ושתה והתענג היהודי על הסעודה. לפתע חזר בו הגוי, וביקש מחילה, נענה היהודי: "אינני מוחל לך שלא נתת לי לסיים את הסעודה..."

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על פורים

לקראת שבת מלכתא שמות חלק ב' מיוחד לפורים, להזמנות: 02-560-9000

"הגעתי למסקנה שבצורה כזאת לעולם לא יעלה העסק על דרך המלך. המאפיה תמשיך לצבור הפסדים ובעליה יסתבכו יותר ויותר. הודעתי לבעלים שאיני רואה כל אפשרות להמשיך ולגלגל את ההלוואות"

לחם כשר וכסף טרף? הרב שלמה לורינץ מספר על תשובתו המפתיעה של מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל

היא היחידה המספקת לחם כשר בכל הסביבה, ללא חשש טבל, ללא חשש תולעים וכו', ואם חס וחלילה תסגור את שערך, התוצאה תהיה חמורה ביותר, לכן, יש להמשיך ולהפעיל את המאפיה למרות מצבה הכלכלי הקשה.

אמרתי לו, שאני חושש להמשיך וללוות כספים, כי לדעתי אין כל סיכוי שיוכלו אי פעם להחזיר את ההלוואות, אולם בכל זאת, איני רוצה להכריע בשאלה כבדת משקל זו. הצעתי לו, שנכנס יחד למרן, ומה שמרן יכריע - אני מוכן לקבל. הצעה זו התקבלה על דעתו של הרב בקוממיות, ונכנסנו לבית מרן כדי לטוח בפניו את הנדון.

הגר"ב מנדלסון הסביר באריכות ובהתלהבות רבה את נחיצות המאפיה, והדגיש את האחריות הגדולה לדאוג לאספקת לחם כשר, לאלפי משפחות גם במחיר הפסד כלכלי, ואילו אני עניתי והצגתי את עמדותי בצורה תמציתית.

תשובתו של מרן מהווה אבן יסוד בהשקפה תורנית.

וכה היו דבריו: "לחם כשר הוא אכן עניין גדול עד מאד. אך במה דברים אמורים? כשהלחם כשר מכל הבחינות... לחם כשר, שמיוצר בעזרת כסף 'טרף'. אינו לחם כשר.

כאשר לוקחים הלוואה, תוך ידיעה שבדרך הטבע אין כל סיכוי להחזירה - אין זה אלא 'כסף טרף', וגם אם המדובר בקיום מצוה - לא זו הדרך..."

(מתוך 'במחיצתם' - הרב שלמה לורינץ ז"ל)

את הפקדון אשר הפקד (ויקרא ה, כג)

חרדתו המתמדת של מרן (הגרי"ז מבריסק) בענייני כשרות ידועה ומפורסמת, מה שידוע פחות היא העובדה שהישרות בענייני ממון היתה חשובה בעיניו לא פחות מהכשרות כפי שעולה בבירור מן הסיפור דלהלן.

במושב החרדי קוממיות שבדרום, פעלה מאפיה שסיפקה לחם לכל הסביבה, תחת השגחתו המהודרת של המרא דאתרא, הגר"ב מנדלסון. המאפיה הגיעה למחזור גדול, והיא סיפקה את צרכיהם של 5000 משפחות באזור אך 'אליה וקוף בה', ככל שמחזור המכירות גדל, גדלו גם הגרעונות הכספיים...

בצר להם, פנו אלי בעלי המאפיה, וביקשו שאבוא לעזרתם על ידי השגת הלוואות מגמחי"ם שונים, ואכן, מילאתי את מבוקשם ובמשך תקופה מסוימת, הייתי משיג עבורם הלוואות, וכאשר הגיע מועד הפרעון, שוב השגתי הלוואות ממקום אחר, וחוזר חלילה.

לאחר זמן מה ערכתי חישוב, והגעתי למסקנה, כי בצורה כזאת לעולם לא יעלה העסק על דרך המלך, המאפיה תמשיך לצבור הפסדים, ובעליה יסתבכו יותר ויותר בסבך החובות. מתוך הנחה זו, הודעתי לבעלי המאפיה שעם כל הרצון הטוב, איני רואה כל אפשרות להמשיך ולגלגל את ההלוואות.

אולם בעלי המאפיה לא אמרו נואש. הגר"ב מנדלסון פנה אלי באופן אישי, ובקשני לחזור בי מהחלטתי, הוא הסביר כי אין כאן עניין כלכלי גרידא, יש לקחת גם את ההיבט הרוחני: מאפיה זו

האם צריך להתכוון לצאת בברכות של העולה לתורה בפרשת זכור?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

יוצאים את המצוה ע"ש שמחלק אם ברכו ברכות התורה בבוקר, המבואר מזה שיש חיוב לשמוע את הברכות ולצאת ידי חובה וכן המנהג בהרבה קהילות שמכריזים שהציבור יכוון לשמוע ולצאת בקריאה ובברכות.

שאלה: האם יש חיוב לשמוע את הברכות מן העולה לתורה ולכוון לצאת ידי חובה?

תשובה: מצאנו בט"ז סי' תרפ"ה שכתב דקטן שאינו יודע למי מברכין לא יכול לעלות לפרשת זכור כיוון שאינו יכול להוציא את הציבור בברכות, והפמ"ג דן שיתכן שבלי שמיעת הברכה לא

שמעתי את טענות הנאספים בהקלה מסוימת. נו, באמת אי-אפשר לפתוח את השיעור, חבל... אבל בשעה 2:00 בלילה צלצל הטלפון בביתי. מעבר לאפרכסת דיבר בהתרגשות אחד המשתתפים...

היוזמה שדילגה על כל המהמורות בתוך פחות מ-24 שעות: סיפורו של מגיד-שיעור בדף היומי

אותנו להגדיל תורה ולהאדירה. מטלה אחת מתוך רשימה כל כך ארוכה - הוסרה. עדיין נותרו דברים רבים לעשותם, החלטתי לעמוד מן הצד ולראות כיצד יפול דבר.

"והדברים נפלו, יהודים יקרים, במהירות וביעילות! עם בוקר יצאתי מביתי, ומיד בצעדי הראשונים פגשתי את הרב חיים ברילנט ז"ל, מנהל תנועת צא"י. הצעתי לפניו את הרעיון, והוא ברך על כך בפה מלא. כעבור מספר צעדים 'נקרה' בדרכי גבאי בית הכנסת... גם הוא התלהב. אותו יום נזקקתי לבקר אצל הרופא, והנה בחדר ההמתנה ניגש אלי אברך ושח בפניי כי שמע אמש את הדיון שהתקיים בבית הכנסת - 'מה יצא?' הוא שאל. לא ברור, אמרתי לו. הוא השיב כי יבקש מרעייתו להכין מודעה יפה על פתיחת השיעור, אף על פי שספק אם השיעור יפתח, כדי שאם אכן יפתח - המודעות לא יהוו עיכוב.

"סיימתי את ענייני אצל הרופא, יצאתי אל הרחוב ונתקלתי בחתנו של הרב שלנו שליט"א. אני לא פציתי את פי והוא אמר לי: 'אף על פי שאין כעת גישה לחותני שליט"א, אך אם אתה זקוק לדבר דחוף אתה יכול לשאול דרכי...' נזכרתי שיש לי שאלה אם כדאי לפתוח שיעור יומיים לפני ראש השנה, ובכלל, עלי לקבל את ברכתו ואת הסכמתו לכך. 'בא נלך אליו עכשיו', הפטיר החתן. כעבור מספר דקות יצא עם חיוך רחב: 'הרב אמר שדברים טובים לא דוחים, ומי אומר שהחגים יפריעו? וכמובן, הוא בירך להצלחה מרובה'.

"באותו ערב הגיעו המודעות המרשימות לביתי. מה יכול הייתי לעשות? הדבקנו אותם בשכונה.

"למחרת בערב, יום שני, אור לכ"ז אלול, נכנסתי לבית הכנסת בשקט, בלא לארגן גמרות, בלי רעש, אולי בסוף אף אחד לא יבוא... הבטתי לפינת בית הכנסת והבחנתי בשש-עשרה זוגות עיניים התולים מבט מצפה, להתחיל ללמוד דף היומי. השיעור קם והפך לעובדה! ברוך ה' אשר לא עזב חסדו. במשך השנים נוספו לומדים רבים, ובחסדי ה' מעולם לא בוטל שיעור דף היומי, כולל בראש השנה, בליל יום הכיפורים ובהושענא רבא, בליל פורים, בערב פסח וכדומה.

(גיליון סיפורים וליקוטים נפלאים - פקודי תשע"ט)

"היה זה יומיים לפני תחילת המחזור החדש בדף היומי, בשעה מאוחרת בלילה לאחר אמירת 'סליחות' עמדנו מספר אנשים בבית הכנסת ושוחחנו על סיום הדף היומי העומד על הפרק. תוך כדי הדברים אמרתי בדרך אגב, כי בשכונתנו הגדולה אין שיעור דף היומי ואולי כדאי לייסד כזה. אמרו לי השומעים: 'נו, קריינא דאגרתא!' השבתי להם כי זה לא מספיק, והצעתי שנחלק את אמירת השיעור בין מספר אברכים אשר ישמשו בתורנות בתפקיד מגיד השיעור.

"נענה אחד השומעים ואמר: 'בבית הכנסת קיים שיעור נוסף, ואף על פי שמגיד השיעור הוא תלמיד חכם מופלג ובוודאי ישמח עם הקמת שיעור דף היומי, מכל מקום, אין ראוי לייסד שיעור דף היומי בלא לקבל את הסכמתו'.

"משתתף אחר אמר: 'צריך לקבל רשות מהמרא דאתרא שליט"א'. דא עקא, שבאותה תקופה קשה היה לפגשו, עקב מנוחה שנכפתה עליו לאחר מחלה. אחרים הוסיפו ואמרו, כי בית הכנסת משתייך לתנועת צעירי אגודת ישראל, ויש צורך לקבל את רשות הנהלת התנועה; זאת ועוד, כדי להקים שיעור יש להדפיס מודעות, והזמן קצר.

"אני שתקתי וה'רעיונות' המשיכו לזרום. 'לא כדאי לפתוח שיעור יומיים בלבד לפני החגים', טען אחר בלהט, 'השיעור יתפרק לפני שהוא מתבסס, כדאי להתחיל 'אחרי החגים'... המשתתף האחרון שעד כה לא התערב, הוסיף ואמר, כי בנוסף לכל הנ"ל ראוי ונדרש לבקש את רשותו של הגבאי.

"דממתי. כדי למלא את רשימת המטלות שפורטה בן רגע על ידי הנאספים, היה עלי להתפנות למספר ימי עבודה רצופים... ברוך ה', אני עמוס מטלות נוספות הממלאות את כל זמני, ומטבע הדברים שמעתי את הטענות ואת המענות בהקלה מסוימת - נו, באמת אי אפשר לפתוח את השיעור, חבל...

"אבל... השעה הייתה קרובה לשתיים בלילה כאשר הטלפון בביתי צלצל, מצידה השני של האפרכסת דיבר בהתרגשות אחד המשתתפים באסיפה. 'בא ניצור עכשיו קשר עם מגיד השיעור הקיים זה מכבר בבית הכנסת ונתייעץ עמו'. השעה שתיים בלילה, התקשרנו, הוא שמע את הדברים בשמחה רבה, ואדרבה, עודד

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

ילד שמתלונן בפני הוריו על המלמד שלו, האם מותר להם לקבל את דבריו?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי ב'חפץ חיים'

שחשש זה לא יעורר אפילו ספק בלבנו? ומביאים שכבר התחבטו בזה האחרונים, ובשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כט) כתב שהציע הדברים לפני החזו"א, והשיבו: "מי יוכל לעמוד בזה, אין זה אלא לומדות". וכתב שמוכח מדברי החזו"א שבאמת קשה מאד לעמוד בחילוקים אלו, אלא שלא הכריע למעשה, והוסיף, שאולי לא רצה החזו"א להורות כנגד ה'חפץ חיים', שמאריה סייעה. והגר"ח קניבסקי (מכתב) כתב, שוודאי לא חלק החזו"א על ה'חפץ חיים' בענין זה, ולמעשה יש לנהוג כך, שבדבר שנוגע לו למעשה יש לו לחשוש, ובדבר שלא נוגע לו למעשה, לא יחשוש כלל.

עוד יש שכתבו בזה, שהעצה להיזהר בדבר היא שילמד זכות כפי האפשר על השני, שאולי לא ראה בדקדוק את כל הפרטים ולא ידע את כל הנסיבות, ובכך לא יעלה בלבנו ספק, אלא רק חשש, כדי שידע לנהוג בזהירות.

ב'ביאורים ומוספים' מביאים כאן שאלה מעשית ומצויה בענין איסור קבלת לשון הרע: ילד המספר להוריו דברי גנאי על המלמד שלו, האם מותר להורים להאמין לו, באופן שניכר שסיפר את הדבר כ'מסיח לפי תומו'? תשובה: לקמן כותב ה'חפץ חיים' שכל הנאמנות של 'מסיח לפי תומו' נאמרה דוקא באיסורים דרבנן, אבל בדאורייתא אין נאמנות, ובקבלת לשון הרע שהיא איסור דאורייתא אין נאמנות זו [ואף שהעלה שם שיתכן שלשון הרע שונה משאר מקומות, מכל מקום הסיק שיש להיזהר מלסמוך על כך]. ועל כן, למעשה, יש לנהוג בזה כשאר דברי לשון הרע, ולקבל את דברי הילד רק כדי לחשוש ולברר את הדבר כדי שלא יצא נזק לילד הזה או לאחרים.

בכלל ו' סעיף ט' - הנלמד היום בסדר הלימוד היומי - מציב ה'חפץ חיים' כלל בענין איסור שמיעת וקבלת לשון הרע: כל מה שאסור לספר - אסור גם לקבל. דהיינו, כל סוגי הגנות, הן גנות גמורה על הזולת בעצמו, והן על מעשי אבותיו, או על מעשי הקודמים כאשר עכשיו הוא מתנהג כשורה, וכל כיוצא בזה.

בנקודה זאת של סיפור מעשי אבותיו, מוסיף ה'חפץ חיים' בהגה"ה דבר חידוש: מדברי הרמב"ם משמע שאפילו אם השומע כבר יודע על מעשי אבותיו של אותו פלוני, גם כן אסור לו לשמוע. כלומר, גם שמיעת דבר גנות שלא שייכת בו 'קבלה', כי העובדה כבר ידועה לשומע [במידה שאכן העובדה נמסרת בצורה יבשה ללא כל תוספת] - אסורה. ב'ביאורים ומוספים' מביאים הסבר לאיסור זה, שכשם שבאיסור לשון הרע הקפידה התורה - מלבד על הנזק והצער שיגרמו לשני - גם על המידה הגרועה של סיפור גנות על הזולת, כך גם לענין שמיעת לשון הרע, הקפידה התורה על המידה הגרועה שבשמיעת דברי גנות על הזולת, ואפילו אין בהם כל חידוש אצל השומע.

בסעיף י' מסביר ה'חפץ חיים' מהו גדר ההיתר 'לחוש' ללשון הרע [ולא להאמין] - ומבאר, דהיינו לקבל את הדבר בדרך "חשש בעלמא", רק לשמור את עצמו ממנו שלא יגיע לו היזק על ידו. אך לא יתקבל אצלו הדבר אפילו בגדר ספק. ומחויב עדיין להיטיב עם הנידון בכל הטובות שציוותה התורה לשאר אנשים מישראל. לכאורה, גדר הדברים אינו ברור דיו, וב'ביאורים ומוספים' עומדים אכן על נקודה זו - כיצד יוכל האדם להיזהר בדבר זה, שמצד אחד הותר לו לחשוש חשש בעלמא, ומצד שני עליו להיזהר